

lich versteht. — Es ist dies nothwendig zu wissen, damit wir unsern Leuten nicht mehr versprechen, als man in Wien zu halten gesonnen ist. In dem einen und andern Falle müssen wir sie heim senden; doch können wir es mit besserm Gewissen thun, wenn wir früher kein Mittel ausser Acht gelassen, ihr Los daselbst so günstig als möglich zu gestalten. — Dürfte ich Sie daher bitten, mein verehrter Freund, gleich nach Erhalt dieses sich an den Prinzen und durch ihn an den Kaiser wenden zu wollen, damit uns hier durch den Telegraphen die Lösung des etwas vagen „renvoyés dans leurs foyers“ zukomme.

Es ist dies wie gesangt pour acquit de conscience, denn über- wachen lässt sich die Sache für die Dauer doch nicht.

Es wäre ein wahres Glück wenn uns noch einige Geldmitteln zur Verfügung gestellt würden. Krivácsy és Dunyov, Winkler, Lud- vigh bitten Alle um eine kleine Unterstützung, ausser dem haben wir hier tausend unvorhergesehene Auslagen für deren Deckung nicht minder zu sorgen wäre. So z. B. eine etwas ausgiebigere Hilfe für die im Auslande verbleibende Mannschaft und Unteroffiziere.

Ich schreibe diese Zeilen in aller Eile um den Abgang der Post nicht zu versäumen.

Mit dem wärmsten Händedrucke stb.

KLAPKA

P. S. Ich sehne mich nach Ruhe wie der Verwundete nach ei- nen Tropfen Wasser, sürgesse tiszelt barátom a' feleletet Zürich- ból. Kiss átvette a 2.-ik dandár parancsnokságát.

82.

Páris, 1859 szeptember 9.

KOSSUTH LAJOS IHÁSZ DÁNIELNEK
A LÉGIÓ HAZATÉRŐ KATONÁI SORSÁNAK BIZTOSÍTÁSÁRÓL.

Sk. levél; O. L., N. M. 1848—1849-es ír. Fasc. 1358.

Kedves Barátom!

Augusztus 25-kei levelét Sept. 4.-én vettem Luzernben.

Holnap után végre Londonban leszek.

Némellyeket kell közlenem a Legio érdekében eljárásomról.

De mielőtt tenném, először életemben, 's mert először igen nagy sajnálattal kénytelen vagyok mint Igazgatósági elnök az Ez- redet és Dandár Parancsnokot kötelesség mulasztásért megfeddeni.

Veveyből levelemben utasítottam, hogy nekem részletes ki- mutatást küldjön azon egyének számáról s qualificatiojáról, kikről azt írá, hogy súlyos körülményeknél fogva haza semmi esetre nem mehetnek, kiknek tehát segéllyel kellene elláttatni.

Ezen kimutatást nem küldötte meg 's ez nem csak positiv ren- delet végre [nem] hajtása, hanem egyszersmind alig helyrehozható szerencsétlenség, mert félek, azon kimutatás hiánya miatt nem le-

szek többé képes azon szegény emberek számára olly pénz segélyt kieszközölni, minőt különben ki eszközölhettem volna.

Minden mulasztás sajnos, kétszeresen az, ha következései nyomasztók.

Ezen feddő észrevétel Kiss ezredest is illeti, ha utasításom, a mint rendelém, vele közölve volt.

Szomorú megnyugtatót azt mondanom, hogy nem én leszek az oka, ha a kérdéses egyének üres kézzel lépnek a hontalanság keserves pályájára, vagy csak azon nyomorult 100 frankkal, miről írja, hogy minden egyes számára már kezében van.

Erre nézve kérem írja meg nekem (13. St. Alban's Villas) honnan jött ez a pénz? — csekélység egyenkint, de még is százezrekre menő összesen? A Szárd kormány adta? vagy ki? szóval mi a dolog históriája?

Most dixi et salvavi animam, 's a dologra.

Megirtam volt, hogy a Legio ügyének szabott feltételeink szerinti gyors és sikeres eldöntése végett emlékiratot küldék a Császárhoz, 's hogy annak átadására Szabó Imre ezredes úr Párisba küldetett.

Az átadás Napoleon herczeg által történt, ki titoknoka által Szabó Ezredes úrnak az /. alatti választ adá. -

A kifejezés „renvoyés dans leur foyers“ határozatlan lévén, 's attól lehetvén tartani, hogy az osztrák rosszakarát nem fog alatta szolgálattól vég mentességet, hanem legfellebb csak „Urlaub“-ot érteni — magyarázat s pozitív stipulotio szüksége forgott fen.

A herczeg kéretett, hogy ha Párisba érkezem azonnal látogassam meg.

Éjfélkor jöttem, s már 7 órakor reggel fogadott.

Nem tudott megnyugtató magyarázatot adni, csak a Császár eredeti levelét adá kezembe mellyből az /. másolva volt.

S minthogy sem a Császár nincs Párisban, sem még csak Pietri is, sem senki a kihez fordulhatnánk, a Herczeg pedig már 9 órakor reggel elutazott, Bouqueney követ úr pedig semmit sem teszen Zürichben, mire világos utasítása nincs — a Herczeg egy újabb Notának írására szólított fel, s annak a Császárnál előmozdítására ajánlkozott.

Meg irtam. Ma megyen a Herczeg után 's általa a Császárhoz. —

Öt pont van benne.

1. Utasittassék Bourqueney¹⁰⁷ — a kétes kifejezés magyarázatát kívánni, 's ollyannak insistálni, hogy a katonai szolgálattól végmentességet biztosítsa.

2. Francia Szárd és Osztrák biztosok „ad hoc“ neveztesse a légio elbocsáttásának végrehajtására, úgy hogy minden egyén

¹⁰⁷ A francia megbízott a zürichi konferencián.

Geleit-Schein-nal láttassék el az Osztrák Biztos által, mely az Amnistiát 's szolgálattoli mentességet constatirozza. Utasítás Bourque-ney urnak ezt Zürichben keresztül vinni.

3. Engedelem, hogy ügynökünk lehessen Zürichben Bourque-ney urat a légio ügyéről felvilágosítandó.

4. Kérdés tiszteink léphetnek-e rangjok megtartásával francia szolgálatba?

5. Száz ezer frank adatván rendelkezésünkre tiszt urak kárta-lanitása végett, azt fel 's kiosztottuk. Könyveink készen 's rendben megtekintésére. Azóta több complicatiok jöttek közbe. — Érkeztek tisztek, kik hamarébb indultak mint a békét tudhatták, 's most inségben vannak. — Keleti missióinkban nem contramandálhatott költségek jöttek közbe. Némelly bajtársaink sulyos viszonyoknál fogva az amnistiában nem bizhatnak 's haza nem mehetnek, sorsuk megalapítása külföldön segílyt igényel. — Némellyek a hosszú várakozás nyugtalanságában Americába menni határozták magukat 's ingyen át szállítást kérnek. — Tehát a 2.-ik pontbani Császári biztosnak adassék felhatalmazás és mód, úgy ezen pontokat, mint minden egyéb a legio ügyével kapcsolatos tárgyat úgy elintézni, hogy a dolog berekesztése elégedést, bizalmat és hálát hagyjon hátra, mely a nemzet érzelmére is kiterjedend. Sajnálom, hogy a fentemlített mulasztás a financiális segíly iránt határozottan s szám szerint szöllanom nem...

(Vége hiányzik.)

83.

Asti, 1859 szeptember 12.

KISS MIKLÓS KOSSUTHNAK A MAGYAR LÉGIO FELOSZLÁSÁRÓL.

Sk. levél O. L., N. M. Kossuth-ir.

Mélylen tisztelt Kormányzó Úr,

Okvetlen szükségem volt nőmmel találkozni, némely bajokat el kellett intéznem, mert négy holnapi távollétem alatt sok adta elől magát, melyre alá írásom és határozatom meg kívántatott. Szabadságot kértem tehát Klapka Tábornok úrtól hat napra, 's Zürich felé (egy kis varga betű) Lyonba mentem, hova nőm meg érkezvén, St. Angeboul ott 48 órát töltöttem vele, 's September 4.-én ismét Astiba voltam. Zürichbe egy éjjelen át voltam, Nigrával beszéltem Telekit nem találván.

Kormányzó úrnak augusztus 21.-ikén Veveyben irt levelét Lyonban vettem, bocsánatot kérek, hogy eddig nem válaszoltam, de előbb itt körül akartam magam kissé nézni. Ihászhoz sept. 9.-én Párisban irt sorai Kormányzó úrnak tegnap előtt közöltettek velem. Az abban foglalt kimutatásnak feljelentését eddig nem teljesithettem, ide, zárva azonban van szerencsém azt békülden. Egyéb-iránt ezen jegyzékst Klapkának már hetek előtt beadám, ki a szabad elszállításrul gondoskodott is. Jó lenne biz az, ha a 100 frank-